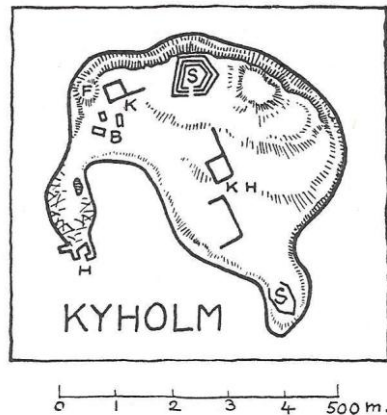

Achton Friis, Forårsrejsen 1922, Kyholm

Kyholm

Vi ankrede op i den lille bugt på Kyholms sydside, og vor nysgerrighed efter at se en ø, der har en så ejendommelig historie drev os straks i land. Næppe nogen anden ø af så ringe størrelse inden for landets grænser har set et så mærkeligt liv røre sig på sin strand som Kyholm.

Pontoppidan omtaler "Kyholm, som gjør en god Havn og undertiden tiener til Sammelplads for mange Skibe." Men allerede da den store pest i 1709 – 11 hærgede landet, tjente øen som karantænestation for Jylland, og et "pesthus" opførtes her, som husede de angrebne eller mistænkte søfolk. Og knap hundrede år senere, i 1801, anlages "Kyholms fæstning", som med sin kommandant og sin besætning, især af fynske regimenter, opretholdtes til krigens afslutning i 1814. Allerede sytten år senere blev den bekendte store karantænestation anlagt her, en forpligtelse, som staten måtte gå ind på over for de fremmede søfarende nationer til gengæld for sundtolden. Til opførelsen af dette komplicerede bygningsanlæg, som påbegyndtes 1831, ukommanderedes mandskab fra Samsø, og allerede året efter var der på øen vokset en hel lille by op, som vistnok må have taget sig besynderlig ud i de ensomme omgivelser. Foruden fyr, ved hvilket der var ansat lodser, bestod anlægget af tre hovedafdelinger, "Quarantainen", "Contumazen" og "Practiaen", der var adskilt fra hinanden ved ti fod høje plankeværker.

Achton Friis, Forårsrejsen 1922, Kyholm

Fra pestens og fæstningens tider lå her endnu den lille kirkegård, som allerede husede tresindstyve unge soldater fra krigsårene. Nu fik den snart nye beboere.

Af honoratiores rummede anlægget kommandanten og en karantænelæge med deres familier. Foruden disse fandtes her fire lodser og en marketender, en karantænemester, nogle underofficerer og en del menige, i alt omtrent hundrede personer.

Der har rørt sig et broget liv på den lille ø i de henimod tredive år, den havde disse beboere. Men med et eneste slag blev den igen fuldstændig affolket. I 1859, to år efter sundtoldens ophævelse, blev anlægget nedlagt, øen evakueret og bygningerne nedrevet og alt materialet bortført.

De skriftlige beretninger, der findes om tilstandene på øen i denne periode, tyder just ikke på, at livet har været lutter lagkage herovre. Splid og kævl hørte til dagens orden, ja endog et svart mytteri mod kommandanten har øens historie at opvise. Men efter god dansk skik endte dette allerede dagen efter med knæfald og almindelig syndsforladelse. Den arrest, som kompletterede anlægget, havde dog ret jævnlig besøg. Dramatiske begivenheder har det vel næppe skortet på, så meget mere som der var adskillige kvinder mellem "besætningen", hvad der under så ejendommelige forhold ikke plejer at gyde olie på vandende.

Det er snart halvfjerdsindstyve år siden, at øen blev forladt af disse dens sidste beboere, og intet levende menneske kan mere fortælle noget selvoplevet fra øens sidste storhedstid. Menneskene kom, ydede deres tribut til dens kirkegård og forsvandt igen. Fra dens første bebyggelse for over to hundrede år siden har dens historie jo været temmelig ensfarvet – bestandig var det krig og pest, der kastede glans over dens navn. Og den deler for så vidt skæbne med mange fremragende navne og steder inden for vort fædrelands historie og med næsten alle kronede hoveder. Hvad er der tilbage, her som hist....?

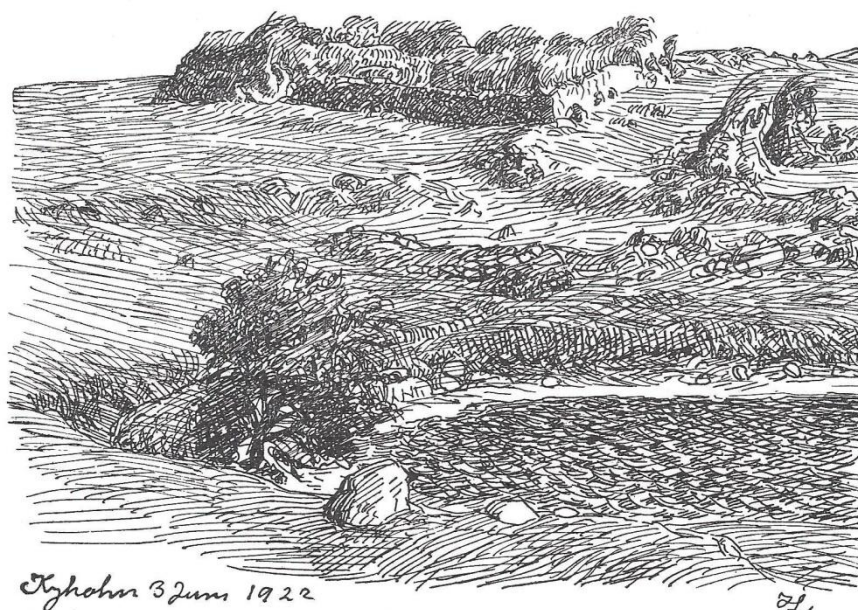
Jo, her fik vi det at se.

Ved stranden en lille tilsandet havn, hvor aldrig mere nogen båd lander, på kysten nogle stenrester i grunden, hvor de store bygninger har ligget, et par brønde og en rendesten, nogle halvt udviskede

Achton Friis, Forårsrejsen 1922, Kyholm

skanseanlæg – og endelig en lille sammensunken, tilgroet kirkegård med et hundrede døde. Det er alt – det er de håndgribelige minder om stedets historie.

Hvor vi fra havnen går op over land, finder vi næsten hele øens vestside dækket af tomter, hvorfra alt brugeligt materiale for længst er bortslæbt. Men i jordsmonnet sidder endnu, overgroet med græs og urter, de solide grundsten, der viser, hvor de gamle regeringsbygninger har stået. Der blev bygget godt i Sjette Frederiks dage, derom vidner endnu de sparsomme rester; der blev ikke sparet, hvor kongen byggede huse! Stendigerne om haverne har været anselige, og stensætningen i ikke mindre end fire brønde, af hvilke to endnu er vandfyldte, er fortrinligt arbejde. Men stikkelsbærbuske og hyld gror ud over dem, og snart vil de tilsande og forsvinde; stenrenderne, som fører fra fordybninger ved de gamle haver, bliver borte under de vilde vækster. Selv de gamle skanser er ved at smuldre og frost jævner den mere og mere med marken.

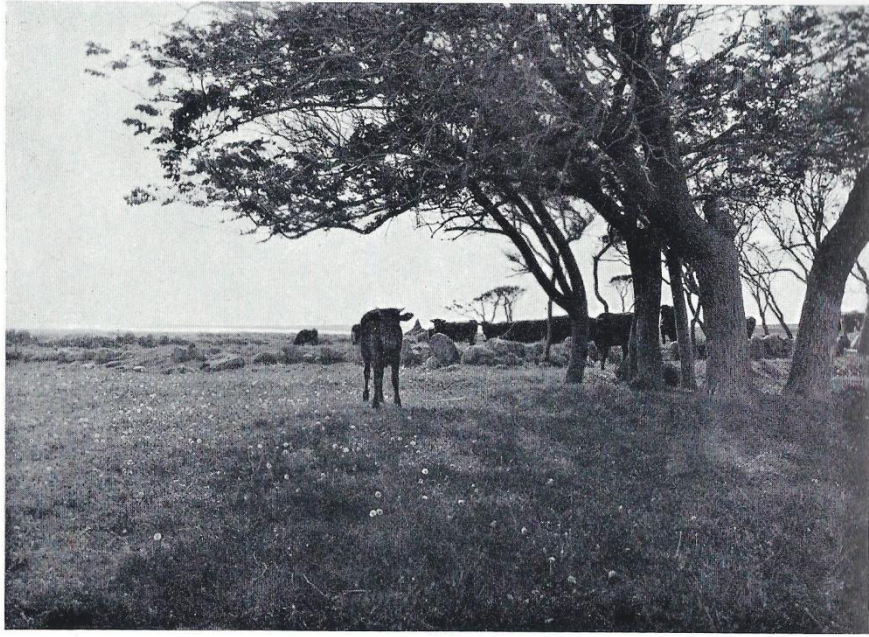
Halvfjerdsindtyve år var mere end nok til atter at gøre dette til et øde sted. Menneskene kom og gik, byggede store huse og rev den ned igen – og alt er "forfængelighed og åndsfortærelse".

Men se blot – i de gamle haver står i dag frugttræerne i blomst! Over de åbne bakker, hvor markens vilde flora gror, står påskeliljer med lysende kroner i græsset. På den gamle kirkegård, der er en eneste stor tue af et sammenfiltret vildnis, hæver syrener og kirsebærtræer deres blomstertunge grene over stendigets bukketorn; roser og hvidtjørn står bagt over de stille grave, hvis beboeres navne og færden for længst er glemt. Herinde i vildniset, hvor man synker dybt i et væv af buske og vilde urter og gang på gang snubler over gravenes tuer – her finder vi, når vi bøjer gærdekørvelens og brændenældernes toppe til side, hist og her et lille violblåt, blinkende øje, der ser imod os fra sin tue – det er vincaen, som står i blomst. Plantet af hænder, som for længe siden er blevet trætte.

Er det ikke stedets virkelige, uvisnelige gloire, at netop det er blevet tilbage, som menneskene har ført med sig for at gøre livet skønt? Og må man ikke tænke på, at disse mennesker tværs igennem døgnets kævl og stridigheder bestandig enedes om en fælles klage – den, at "Grevens Stude" brød ind over stendiget og forstyrrede den lille kirkegårds fred....?

Achton Friis, Forårsrejsen 1922, Kyholm

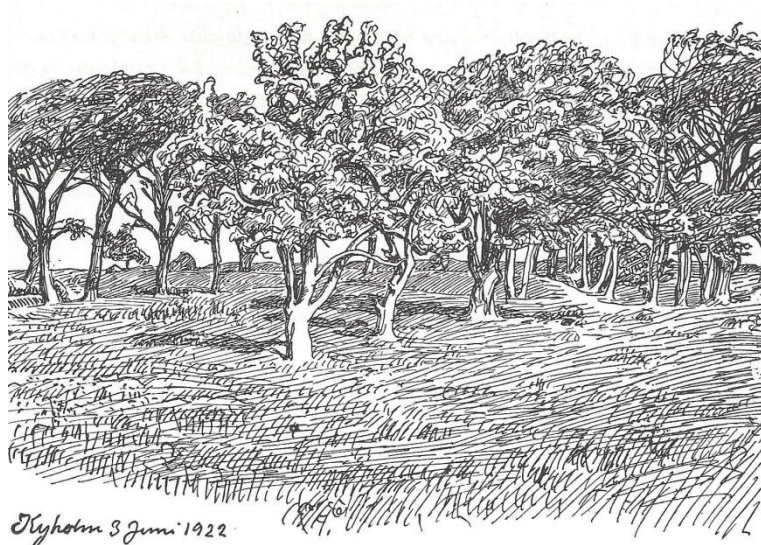

KYHOLM. „Grevens Stude“ i kommandantens have. (128)

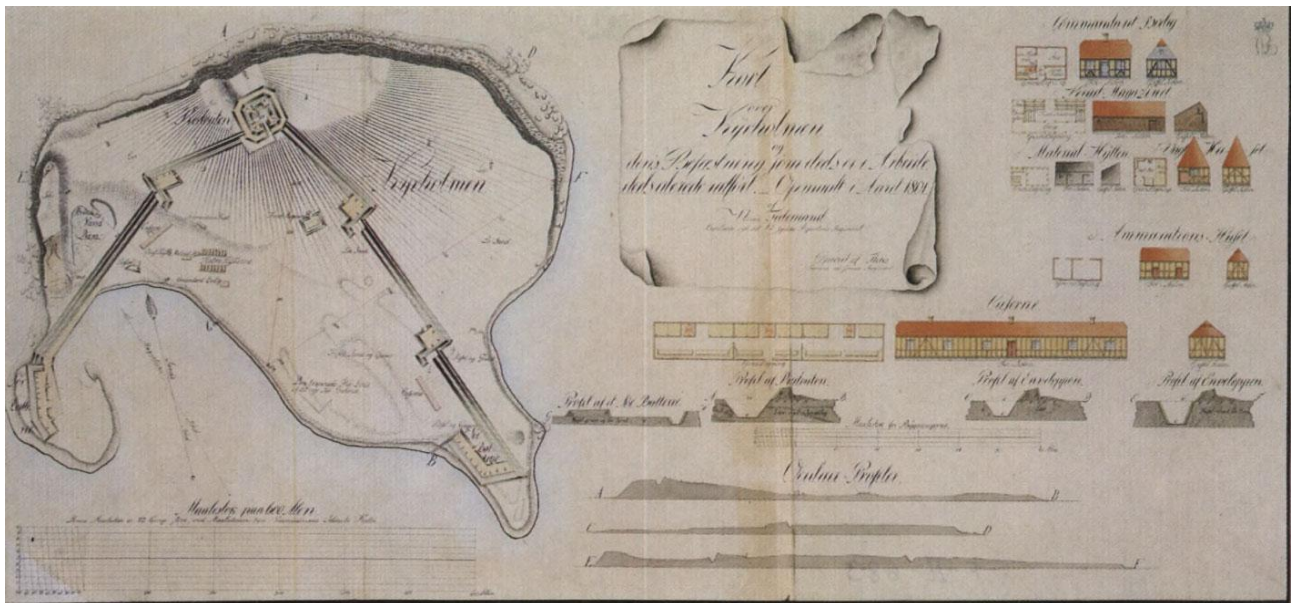
Se, hvor guldregnets ild stråler mod syrenernes blide farver, hvor pæretæernes blomstrende grene gynger i forårvinden inde i kommandantens have, se hvor ask og elm står med knopper og fine blade og kaster skygger over slåenbuskene, hvorunder måger og edderfugle har rede!

Det er blevet mig fortalt, at en gammel kvinde langt borte fre en anden egn en dag kom til Samsø og tog over til Kyholm for at søge efter sin moders grav. Moderen var død på øen i karantænestationens dage og jordet her. Det siges, at hun efter megen søgen fandt graven, som endnu bar et lille trækors med et halvt udvisket navn på. Men også det er allerede længe siden, og ethvert mindesmærke er nu forsvundet. Menneskene er rejst, er døde og glemte. Alt er forandret. Kun blomsterne er tilbage – og ”Grevens Stude”, som evig og uforanderlig er de samme!

Højt over øen synger en lærke, og kukkeren galer inde fra tjørnekraattet ved de gamle skanser.

Achton Friis, Forårsrejsen 1922, Kyholm

Projekt til forsvarsanlæg på Kyholm, udført af infanterikaptajn Nicolaj Tidemand o. 1801

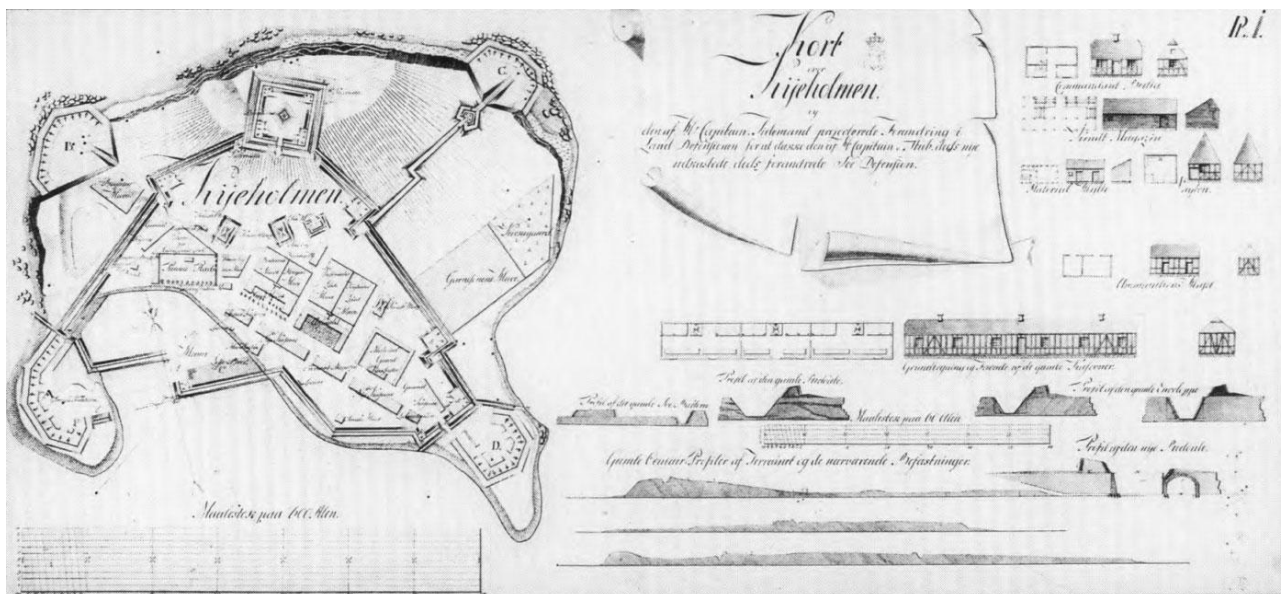
Kapel På Kyholm

fra Danmarks Kirker, Holbæk amr.

Som følge af Samsø's centrale placering er den 17 hektar store ø Kyholm umiddelbart nord for Besser rev og nær ved den naturlige havn i Langør flere gange blevet inddraget til formål, som krævede en både let tilgængelig og isoleret beliggenhed. 1709 - 11 tjente den som karantænestation med specielt henblik på pest, 1801 - 14 som fæstning og 1831 - 59 som karantænestation især for koleratilfælde. Kun i de to sidste perioder har der med sikkerhed været foretaget kirkelige handlinger på øen, og kun fra den sidste er der vidnesbyrd om eksistensen af et kapel. I det følgende vil de to første perioder blot blive nævnt for deres historiske betydning.

Achton Friis, Forårsrejsen 1922, Kyholm

Forbedret projekt til forsvarsanlæg, udført af infanterikaptajn Nicolaj Tidemand senest 1807. Tegningen svarer ikke til det udførte, jfr. blandt andet kirkegårdens placering på øens sydøstside.

Karantænestationen 1709 - 11

På grund af pestudbrud i flere nabolande blev der ved kgl. forordning af 16. aug. 1709 før første gang oprettet et omfattende karantænevæsen i Danmark. Blandt en række udvalgte steder for karantænestationer var Kyholm, der sammen med Brandsø i Lillebælt skulle dække Jylland.

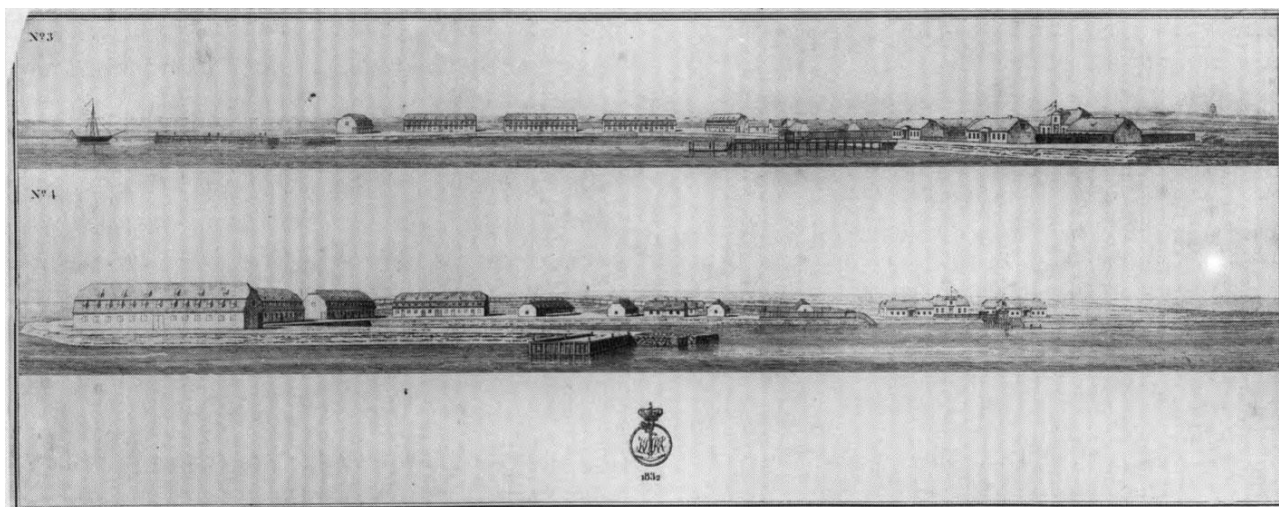
Allerede i begyndelsen af oktober var der bygninger på øen, og skønt karantænestationen 1711 nedlagdes som institution, blev i al fald nogle af husene stående. Den mulighed foreligger, at det er disse, der i auktionsprotokollen af 16. okt 1815 beskrives som den gamle kommandatbolig og den gamle østre kaserne, begge bindingsværksbygninger. Men ingen sikre oplysninger om stationen udformning, endsize om eksistensen af et kapel, synes bevarer.

Fæstningen 1801 - 14

1801 blev Kyholm valgt som hovedpunktet i den forestående befæstningskæde langs Samsø's Kyster. Befæstningsarbejdet indledtes i marts, og i begyndelsen af november kunne et nyopført vagthus på øen synes. De udstationerede søgnede på dette tidspunkt til Besse Kirke. Efter at den længe ventede krig med England 1807 var brudt ud, blev Kyholms befæstning stærkt udvidet, og 17. aug. 1808 synedes en række nyopførte bygninger. Samme år blev øen tillige sæde for et nyoprettet feltpastorat under Holmens Kirke i København, og i al fald fra 1812 havde den sin egen kirkegård, jfr. nedf. Men om der i feltpastoratets tid fandtes et kapel på Kyholm, er yderst tvivlsomt. Intet kirkeinventar er nævnt, hverken i auktionsprotokollerne eller det inventarium, der blev optaget efter fæstningens nedlæggelse 1814. Skønt kirkebogen nævner gudstjenester på øen, foregik de smst. omtalte to konfirmationer desuden i henholdsvis kanonbådsflotillens hus på Langør og Onsbjerg kirke, mens fire ud af seks dåbshandlinger blev foretaget i hjemmet, hvorpå barnet blev fremstillet i Nordby eller Besser Kirke. Efter krigens afslutning 1814 nedlagdes

Achton Friis, Forårsrejsen 1922, Kyholm

fæstningen og med den feltpastoratet. Bygningerne blev solgt til nedbrydning, en ny grundmuret kommandantbolig, en tilsvarende østre kaserne, et krudtmagasin og et vandhus dog undtaget.

Perspektiv af karantænestationen på Kyholm 1831 - 59, set henholdsvis sydøst og øst (nederst) ses sygehuset med kapellet som bygning nr. 5 fra venstre. Tryk efter tegning af Jørgen Hansen Koch 1832.

Karantænetiden 1831 - 59

Ifølge en forordning om det danske karantænevæsen, udstedt 8. febr. 1805, skulle alle større havnebyer (søstæder) have deres egen karantænekommision, som kunne undersøge de anløbende skibe. Skibe fra smittede egne skulle holdes i observationskarantæne udenfor havnen, mens skibe, der havde smitten ombord, skulle henvises til det dansk-norske dobbeltmonarkis fælles karantænestation ved Christianssand i det sydlige Norge. Efter dobbeltmonarkiets opløsning 1814 kunne smittede skibe, der anløb danske havne, åbenbart stadig henvises til Christianssand. Men da den asiatiske kolera for første gang kom til Europa i sommeren 1831, følte en dansk karantænestation mere påkrævet. Efter undersøgelser af de steder, hvor der kunne bygges karantæner, blev Christiansø valgt til at huse en midlertidig station. Allerede to måneder før denne var åbnet, i september 1831, var den kgl. Karantænedirektion ved at skaffe logi til håndværkere, der skulle opføre en varig karantæne på Kyholm. Efter en samtidig forespørgsel hos ejerne af Grevskabet Samsø om muligheden for at leje eller forpagte Kyholm, blev øen overdraget Karantænedirektionen for en årlig godtgørelse på 1000 rdl. sølv. 15. okt. 1831 fulgte den kongelige befaling om oprettelsen af karantænestationen på Kyholm. Opførelsen af stationens bygninger var da i fuld gang, siden august med 120 udkommanderede samsinger som håndlangere. For tegningen stod hofbygmester Jørgen Hansen Koch, der som sin konduktør på arbejdet havde Gottlieb Bindesbøll.

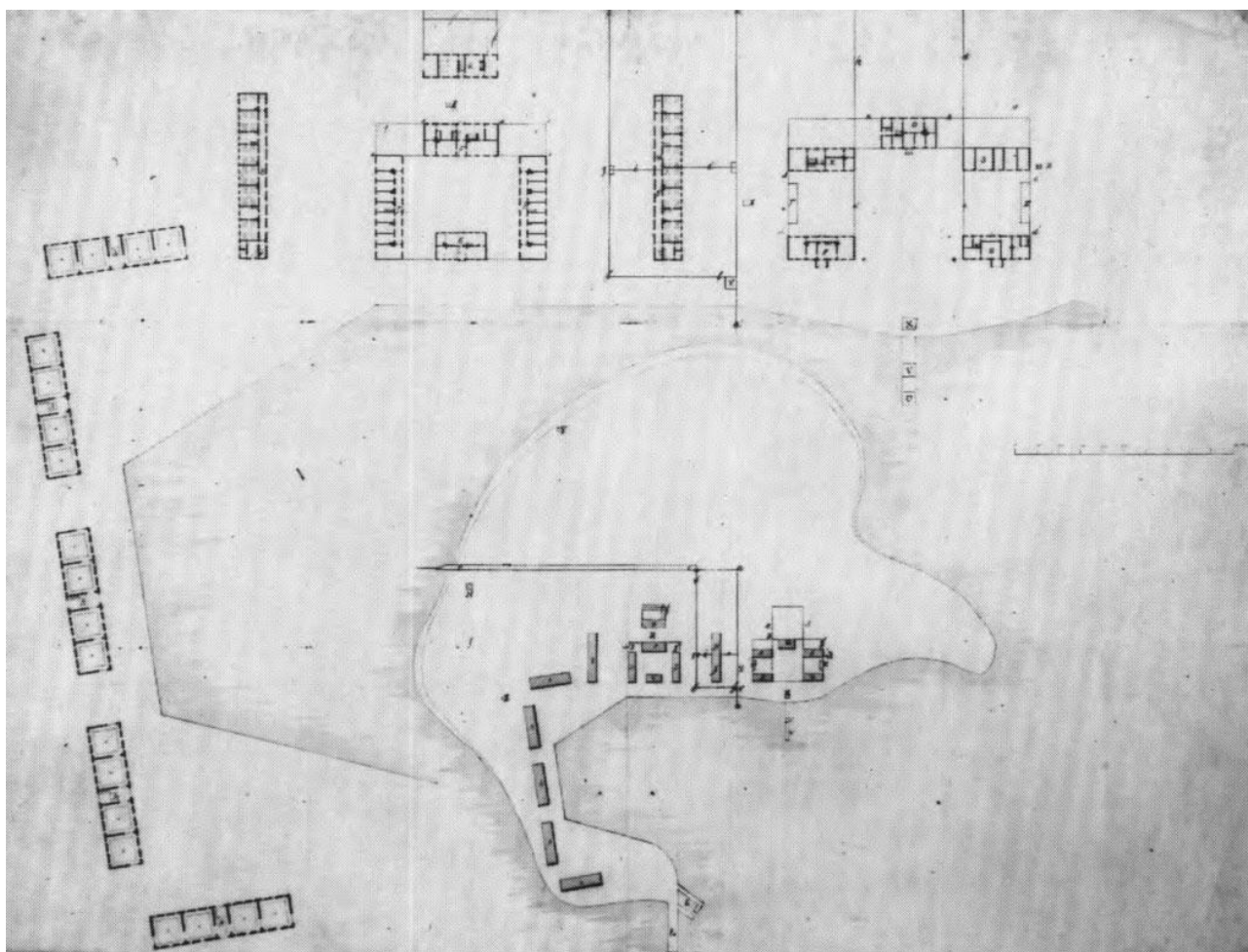
1. dec. 1831 var anstalten på Kyholm i en sådan stand, at den kunne modtage skibe, omend de officielle åbning, der samtidig betød nedlæggelse af anstalten på Christiansø, først fulgte 1. april 1831.

Karantæneanstalten var opdelt i tre afdelinger: den egentlige karantæne, som blandt andet omfattede kirkegården og sygehuset, hvor kapellet indrettedes, Den såkaldte contumaz (af italiensk contumacia, karantæne), som bestod af en enkelt bygning for rekonvalescenter, og de sundes side, praktikaen (af

Achton Friis, Forårsrejsen 1922, Kyholm

italiensk praticare, havde omgang med), hvor kommandanten havde sin bolig. Administrativt hørte anstalten indtil 1848 under Den kgl. Karantænedirektion og blev herefter først lagt ind under det midlertidige Handelsministerium, derpå under Finansministeriet, hvorfra den 1852 overførtes til Justitsministeriets 1. kontor. I gejstlig henseende betjentes den formentlig i hele perioden af sognekapellanen i Onsbjerg-Besser, der i al fald i begyndelsen holdt gudstjeneste på øen en gang om ugen. Et skur af tømmer og brædder på Langør tjente siden januar 1833 som ly for de gejstlige, der forrettede gudstjenesten på Kyholm.

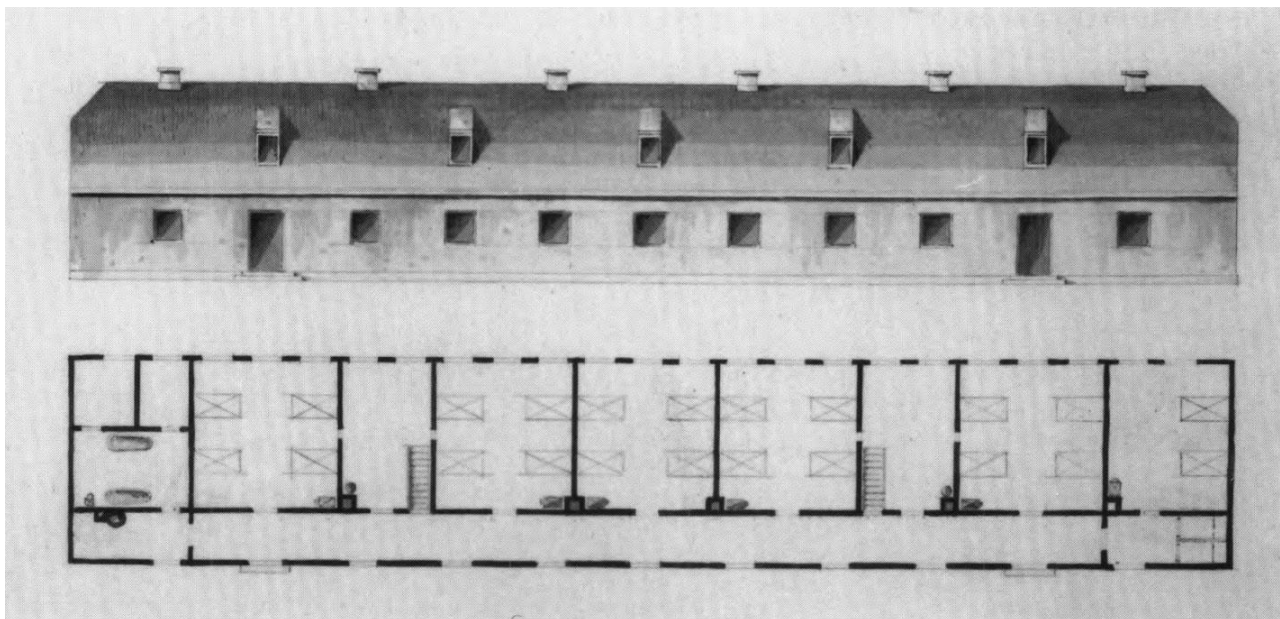

Plan af Karantænestationen på Kyholm 1831 - 59, tegnet af Jørgen Hansen Koch 1831. Nordøst opad. Sygehuset med Kapellet er bygning nr. 2 fra venstre, øverst.

Med enevældens afskaffelse og de liberalistiske tankers fremgang følte det i stigende grad forkert at holde folk i karantæne. Modviljen blev til lov 1852, og skønt koleraepidemien i København året efter understregede, at denne sygdom endnu ikke var udryddet, bibragte den også en større viden om sygdommens art og spredning. Ophævelsen af Øresundstolden 14. marts 1857 betød at det ikke længere var nødvendigt at stoppe alle skibe, der passerede Danmark. Dermed blev der mindre brug for den bekostelige karantænestation på Kyholm. Ifølge en kongelig forordning af 25. marts 1859, baseret på et cirkulære fra Justitsministeriet af 28. febr. samme år, ophævedes stationen med virkning fra 1. april, idet skibe med smitte ombord, der anløb danske havne, derefter skulle henvises til karantænestationen på Käsö ved Göteborg. Ved en auktion i juni bortsolgtes samtlige bygninger med inventar.

Achton Friis, Forårsrejsen 1922, Kyholm

Plan og opstalt af sygehuset på Kyholm i karantænetiden 1831 - 59. Kapellet var sandsynligvis indrettet i den stue, der på tegningen rummer to senge. Tegning af Jørgen Hansen Koch 1831.

Kirkegården.

Kirkegården indviet 1812, sikkert som den første på stedet, var beliggende i øens nordvestre hjørne. Den målte 1815 30 x 30 alen og var omgivet af en kampestensmur med hængslet stakitport mod vest. Stedet blev holdt vedlige og i uændret tilstand i karantænetiden 1831 - 59. 1931 blev kirkegården, nu overgroet med kirsebærtræer og vintergrønt, fredet. Siden 1932 står den græsklædt og prydet med en kopi af det oprindelige gravkors og en granitsten til minde om øens døde.

Bygning.

En kirkesal var efter alt at dømme ikke inkluderet i de oprindelige planer for karantænestationen. Brandtaksationen foretaget umiddelbart efter bygningernes færdiggørelse 1. jan 1832, nævner intet kapel, og først i løbet af 1835 blev de sidste inventarstykker til kirkesalen forfærdiget. Salen indrettedes sandsynligvis i det mindste af de i alt elleve værelser, der optog henholdsvis stue og loftsetage i sygehuset på karantænesiden, en 32 fag ($73\frac{1}{2}$ alen) lang, $12\frac{3}{4}$ alen dyb og $5\frac{3}{4}$ alen høj bygning af fyrrebindingsværk på kampestenssokkel. Adgangen gik gennem en af sygehusets to indgangsdøre og over en gang i bygningens længderetning. Selve rummet, der havde tre vinduer, var som de øvrige ti malet, gipset og forsynet med fodpaneler, brystlister og fjellegulv. Døren havde dobbelte karme.

Et sakristi, sandsynligvis udformet som et bræddeaflukke, var forfærdiget 1833 og solgt 1859.

Inventar.

Oversigt. Kapellet der 1837 fandtes "meget skønt og smagfuldt udstyret", muligvis med prædikestolen placeret i forbindelse med altret, har været lille og på trods af de ret få stole sikkert tæt pakket rum. Hvis væggene, som det er sandsynligt, har haft bemalede paneler, må de have bidraget til at gøre rummet

Achton Friis, Forårsrejsten 1922, Kyholm

endnu mere intimt. Panelerne, det øjensynlig eneste af kapellets inventar, der er bevaret, er som vægfast inventar dog ikke nævnt i karantæneanstaltens regnskaber. Her mangler også alt tilbehør til en døbefont.

Et alter "med tilbehør", sandsynligvis bestående af alterbord udført foråret 1834 og alterkors udført i april året efter, blev solgt 1859.

Til et alterklæde og til beklædning af prædikestolen blev i 1833 indkøbt 14 alen fransk marinot, 16 alen fint Cambrigde, 18 alen 2 alen brede kniplinger, 16 alen gule silkefrynser, 12 alen flade silkesnore, 10 alen blå silkelidser, 10 alen hvide silkeslidser, 20 alen scharling (shirting?) og en del silketråd. Klædet blev solgt 1859.

Et skilderi forestillende Kristi hoved med tornekrone, broderet med silke og indsat i forgyldt ramme. blev 1833 skænket af kunstneren, jomfru Andersen. Det blev 1847 overtaget af kommandant Johan Christian Krüger.

Altersølvet, anskaffet 1833, bestod af kalk på 16 lod og disk på 5½ lod. Solgt 1859.

Alterstager, nævnt 1859, af plet.

En alterskranke, forfærdiget i foråret 1834 af karantænestationens smed, bestod af seks jernbalustre ("sceptre) med gelænder.

En prædikestol udført af karantænestationens snedker i efteråret 1833, var forsynet med gardiner, et træk, der måske antyder, at den var placeret i forbindelse med alteret. Solgt 1859.

Fem bænke blev i august 1835 udført af snedker Hans Jensen fra Samsø og i al fald de fire malet af karantænestationens maler. Fra 1847 fandtes seks bænke. Alle solgtes 1859.

Et bord til sakristiet blev solgt 1859.

To sorte salmenummertavler, sandsynligvis udført 1835, solgtes 1859.

En reol til 30 salmebøger er nævnt 1834.

Vægpaneler, 1700'rne af fyrretræ. Nu adskilt i fire dele: Tre panelstykker med fyldninger hvori malerier, og et dørparti helt udfyldt med maleri.

De tre fyldningspaneler er knap 110 cm høje og henholdsvis 254 cm, 136 cm og 50,5 cm lange. Nederst er er fodbrædt, øverst en ujævnt afskåret liste. Fyldningerne, som måler ca. 84 x 30 cm. adskilles af profillister: over dem er, sikkert sekundært, indsat kroge. Malerierne, der fremstår mørke og afskallede med rester af fernis, viser apostle stående på baggrund af landskaber med træbevokset jordsmon og skyet himmel. Øverst anes hvide skriftbånd med navne i sorte versaler.

Blandt apostlene på det længste panel (se billede) ses som de tre sidste fra venstre Andreas, der bærer skråkors, Filip med latinsk kors og Thomas, med bevaret navn og lanse. Thomas og Andreas er klædt i rødt og hvidt. På de to øvrige paneler står Bartolomæus med bog, Mattæus, der bærer bog, hellebard og evangelistsymbol, en engel; Jakob den yngre med bog og Simon med sav. Bartolomæus og Jakob er klædt i hvidt og rødt, Mattæus i hvidt, gult og rødt, og Simons i hvidt og rødt.

Achton Friis, Forårsrejsen 1922, Kyholm

Dørparti er 76,5 cm bredt og på et uvist tidspunkt forhøjet til 211 cm ved tilføjelse af tre vandrette planker under de oprindelige tre lodrette. Ved samme lejlighed er hele partiet omgivet med en smal profileret ramme; under denne findes spor af hængsler og nøglehul. Det afskallede maleri viser Kristus, som står med højre hånd om korset og venstre velsignende. Over hans hoved er skriftebånd med "Jesus Christus" i versaler, bag ham en bueformet sky og under hans fødder græs (?): på den nederste, tilføjede del er dog kun ubestemmelige spor tilbage. Kristi klædedragt er holdt i grønt og rødt, skyerne er gråsorte og jorden grøn.

Hvis panelerne stammer fra kapellet på Kyholm, må de være udført til og overført fra et andet kirke (?)rum. En genanvendelse af panelerne synes således antydnet af dørpartiets ændring og de sikkert sekundære kroge. Nu på Samsø Museum Tranebjerg (inv. nr. 468)

Klokke. 1835 anskaffedes en klokke på 87 pund (en tidligere skibsklokke?) med tilhørende klokkegalge. Klokken, der ikke er nævnt blandt kirkens inventar i regnskaberne 1833 - 47, og som står for sig selv i auktionsprotokollen 1859, skulle i 1940 befinde sig i en gård i Alstrup, nordvest for Besser.

Kirkegårdsmonument, 1932, af eg, udført af tømrer Marius Mikkelsen, Langemark, som en tilnærmelsesvis kopi af et kors fra o. 1834, forarbejdet af karantænestationens snedker. Højde 275 cm fra jordoverfladen, med 175 cm lang tværm. Øverst er trekantgavl hvorunder kranium over korslagte knogler; på tværmens endefelter korslagte knogler. I midtfeltet digt med indskårne versaler som på det tidligere kors: "O, venlige Grav, i din skygge er Fred, din tavse Indvaaner af Sorger ej ved", og på stammens nederste del årstallet. Ved indgangen til kirkegården.

Mindesten. 1932, af granit, 100 x 60 cm, med inskriptionen: "Her begr. i Krigsper. 1901 - 15: 64 og i Karantænetiden 1831 - 59: 19". På kirkegården.

Gravsten 1) O. 1838, over karantænemester Thyge Thygesen Fuur. *31. dec. 1782, d 10. juli 1838 på Kyholm.

2) O. 1844 over Marie Hull, født Lindegaard, *1. febr., d23. marts 1844. >>I 6½ Aar vandrede hun her, som min tro og kærlige Ægtefælle, som den bedste og ømmeste Moder for vore tre smaa Børn, af hvilke ingen endnu kan føle det Tab, de led ved hendes Bortgang. Lidelser holdt hende i henved 1½ Aar paa Sygelejet, da kaldte Herren, og rolig og Gudhengiven indgik hun til den evige Hvile til Guds Fred i Livets Boliger<<

Kyholm Kirkegård

Achton Friis, Forårsrejsen 1922, Kyholm

Paneler og dør fra 1700'rne. Samsø Museum.

Achton Friis, Forårsrejsen 1922, Kyholm

Begravede på Kyholm

1	Peder Poulsen Wrausgaard	10 juni 1812	12 juni 1812	Jæger	38 aar	Mønsted sogn Viborg Amt	af 2det Jydske Inf. Reg, 4 Bat. Lægd No 10 Løbe Nr. 11 Givt og bor i Høyerslev Sogn Brunsdahl Bye
2	Jens Sørensen	11 juni 1812	13 juni 1812	Underkonstabel	25 aar	Skindberg Bye Randers Amt	af 4 de Artl. Comp. Lægd 46 løbe no 75
3	Morten Nielsen Soultrup	14 juni 1812	19 juni 1812	Mouquter	30 aar	Svuldrup bye Wognsild Sogn Aalborg Amt	af 2det Jydske Inf. Reg. 4de Bat. 4 de Comp Lægds no 110 Løbe No 33
4	Jørgen Rasmussen Steensballe	20 juni 1812	23 juni 1812	Vaabenmester	34 aar	Steensballe Bye Wohr Sogn Aarhus Amt	af Fyenske Inf. Regim. 4 Bat. 3 Comp. Lægd. 84 løbe No. 84
5	Søren Eskildsen Elling	20 juni 1812	23 juni 1812	Mouquter	35 aar	Elling Bye Ousted Sogn Aarhus Amt	af Fyenske Inf. Reg. 4 de Bat. 3 Comp Lægd 90
6	Christen Jacobsen Wognsyld	26 juni 1812	28 juni 1812	Jæger	28 aar	Wognsyld Sogn Aalborg Amt	af 2det Jydske Inf. Reg. 4de Bat. Lægd. No. 110 Løbe No 23
7	Stephan Andersen Søbye	4 juli 1812	6 juli 1812	Mouquter	40 aar	Aasted Sogn Viborg Amt	af 2 Jydske Inf. Regi. 4de Bat 1ste Comp fra Wiborg amt Aasted Sogn

Achton Friis, Forårsrejsen 1922, Kyholm

							lægd no 12
8	Mikkel Jørgensen Kalhave	15 juli 1812	18 juli 1812	Overkonstabel	28 aar	fød i Aarhus Amt	llægd 146 Løbe 31
9	Peder Bærtelsen Aidstrup	28 juli 1812	31 juli 1812	Mouquter	34 aar	Aidstrup Bye Faulum Aalborg Amt	lægd 104 løbe No 17 2 Jydske Infanteri Regiment 4 Bat.
1 0	Eskild Christensen Tidsted	3 august 1812	1812	Mouquter	30 aar	Tidsted Aalborg amt	Lægd no 129 løbe no 74
1 1	Peder Madsen Sønderknudstrup	6 august 1812	8 august 1812	Mouquter	28 aar	Torum Sogn Wiborg Amt	lægds no 63 løbe no 157
1 2	Jacob Rasmussen Framlev	18 august 1812	21 august 1812	Mouquter	44 aar		af 11 Jydske Inf. Regim. 3 de compagnie af Brabrand Sogn Commandert paa Besser Revs Redoute
1 3	Christen Pedersen Hindborg	28 august 1812	30 august 1812	Mouquter	42 aar		af 2 Jysdke Infant Regim. 4 Bat. 1ste Comp. Af Wiborg Amt Hindborg Sogn lægd No 10
1 4	Peder Jørgensen Taaning	29 august 1812	31 august 1812	Mouquter	34 aar		af Fyenske Inf. Regiment 7 de Bat. 3 Comp. Af Aarhuus Amt Ousted Sogn lægd No 90
1 5	Peder Jeppesen Hollerup	11 oktober	13 oktober	Underkonstabel	35 aar	af Weile Amt	lægd No. 23

Achton Friis, Forårsrejsen 1922, Kyholm

		1812	1812				
1 6	Niels Christensen Jebjerg	5 maj 1813	8 maj 1813	Jæger	35 aar	Ørum sogn og Bye	af 1ste Jydske Inf. Reg. 3de Bat Jægerkompagniet 112 Lægd løbe No 26 af Randers Amt
1 7	Niels Pedersen Aabye	22 juli 1813	24 juli 1813	Underoffiser	35 aar	Aabye Sogn Aarhus Amt	1ste Infan Regiment Jægerkompagniet 3 de Battallion af 21 lægd løbe No 26
1 8	Povel Danielsen Østerbording	3 dec 1813	6 dec. 1813	Jæger no 48	37 aar		1ste Jydske Inf. Regiment Jægerkompagniet i 3 Battallion Aarhus Amt 60 lægd løbe No 11 givt herre Balle sogn Østerbording Bye
1 9	Christen Andersen Nørrevissing	7 maj 1814	10 maj 1814	Jæger	25 aar	Nørrevissin g Bye Wonge Sogn	af 1ste Jydske Inf, Regiment 3 Bat. Jægerkompagnie12 2 Lægd.
2 0	1 mand		20 juli 1832	Sømand			
2 1	1 mand		20 juli 1832	sømand			
2 2	Simon Peter Sørensen	31 aug.183 4	2 sep. 1834	Skibstømrer	25 aar	Helsingør	
2 3	Ulrikke Maria Mortensen	18 marts 1835	24 marts 1835	Barn	½ aar		
2 4	Svend Nielsen Christopher Grimstad	15 nov. 1835	21 nov. 1835	Karantænemester	46 aar		

Achton Friis, Forårsrejsen 1922, Kyholm

2 5	Thyge Thomas Fuur	10 jul 1838	18 juli 1838	Karantænemester	55 ½ aar		
2 6	Mathias Lorentzen	12 juni 1840	16. juni 1940	Musketer	35 aar		3. jyske Infanteriregiment
2 7	Maren Jacobsdatter Lindegaard	23 mar. 1844	31 marts 1844		30 aar		
2 8	Karen Bertelsen født Klejs	22 jan 1845	29 januar 1845		41 aar		
2 9	Isidorra Olsen	2 feb. 1845	6. februar 1845	Sygevogterske	75 ¾ aar		
3 0	Søren Bertelsen	20 feb, 1845	10. marts 1945	Sygevogter og arbejdsmand	68 aar	Nordby	
3 1	Niels Mortensen	8 apr 1845	15. april 1845	Smed og karantæneofficer	43 aar		
3 2	Clemen Mortensen	15 aug 1847	18 august 1847	Karantænemester	67 aar		
3 3	Peder Guldborg	26 sep 1847	29. sep. 1847	Sygevogter/karan tænearbejder	55 aar		
3 4	Valborg Guldborg f. Thomsen	14 jan 1848	18 januar 1848		60 aar		
3 5	Vilhelmine Sørine Grønbech	17 feb 1848	23 februar 1848		14 dage		
3 6	en mand		9 okt 1848	Skibsfører		Blankenese i Holsten	
3 7	Jens Peder Schmidt	21 jan 184	31. januar 1849	Karantænemester	61 aar		
3 8	Louis Arnold Kryger	9 mar 1853	13. april 1853	Barn	9 mdr.		
3 9	Den døde navn er ubekendt		4 aug 1858	Et Qvindeligt Lig			

Achton Friis, Forårsrejsen 1922, Kyholm